

NINCS VAN

PEREDY MÁRTA

1. Bevezetés

A jelen dolgozat a létige státuszára vonatkozóan az egyik lehetséges szélsőség mellett fog érvelni, nevezetesen, hogy a *van* minden előfordulásában expletívumként¹ szerepel. Az expletívum olyan önálló jelentéssel nem bíró elem, melynek megjelenését formai követelmények teszik szükségessé. A *van* kötött és/vagy testetlen morfémák megjelenítésére szolgál minden olyan esetben, amikor nincs más olyan testes kifejezés a mondatban, mely ezen morfémákat köthetné. Ezek szerint a *van* se nem lexikális ige, se nem funkcionális elem (segédige), mivel sem lexikális, sem logikai tartalmat nem hordoz. Kádár (2006) a predikatív és azonosító mondat típus szintaktikai elemzésében formai elemnek tekinti a *van*-t (a *do-supporthoz* hasonlítja, ez megfelel az általam használt expletívum-fogalomnak), ám más előfordulásait a LÉTEZIK jelentésű lexikális igeeként azonosítja (lásd Kádár 2009).

Megközelítésem lényege, hogy a *van* különböző mondat típusokban való előfordulásait együttesen vizsgálja, hiszen az a tény, hogy a *van*-nak tulajdonított homonímia (azonosság, létezés, a predikatív viszony közvetítése, állapot fennállása) nyelveken átívelően jellemző, aligha lehet véletlen. A dolgozat vizsgálatai és állításai a magyar adatokra vonatkoznak, de kiterjeszhetőségük sok ponton nyilvánvaló. A dolgozat keretei nem teszik lehetővé, hogy az egyes mondat típusokat teljes részletességgel tárgyaljam, ám az egységes tárgyalásmód lehetőségének felvázolása érdekében fontos, hogy minden egyes típusról szó essen.

A *van* előfordulásának öt fő típusát vizsgálom, a típusokat a *van*-nal együtt előforduló állítmányi kifejezés szintaktikai kategóriája szerint különböztetem meg: 1. NP vagy AP állítmányú *predikatív mondatok* (lásd (1a)); 2. DP állítmányú *azonosító mondatok*^{2,3} (lásd (1b)); 3. PP, AdvP vagy határozói

---

¹ *Dummy* elemnek is nevezhetnénk, vagyis egy önálló jelentéssel nem bíró elemről van szó, melynek megjelenését kizárólag formai (morfológiai és/vagy szintaktikai) okok motiválják.

² Valójában bizonyos DP állítmányú mondatok lehetnek predikatívak is, erről lásd a 4.2. alpontot.

³ Jelen dolgozatban nem tárgyalom a határozatlan főnévi kifejezéseket tartalmazó nominális mondatokat, melyek kategóriája NumP (lásd Bartos (2000)). Megjegyzem, hogy ezek az esetek vagy a predikatív, vagy az azonosító típusba sorolhatók.

igenévi⁴ állítmányú *határozós mondatok* (lásd (1c)); 4. *egzisztenciális mondatok*, melyekben az állítmány önmagában a *van* (lásd (1d)); 5. *igei állítmányú mondatok*, ugyanis a múlt idejű, feltételes módú igei állítmányokban is feltűnik a *van volna* alakban (lásd (1e)).

- (1) a. *Tádé tanár / okos volt.*
- b. *Tádé volt a tanár.*
- c. *A buli holnap lesz / Tádééknál lesz / meg lesz tartva.*
- d. *Van egy híres film arról, hogy ...*
- e. *Tádé megnézte volna a filmet.*

A *van* expletívumként való elemzését egyrészt az motiválja, hogy bizonyos nyelvekben a fenti típusok némelyike, vagy akár mindegyike létige nélkül szerkesztődik, másrészt pedig az, hogy a magyarban azokban a mondattípusokban (a predikatív és az azonosító mondatokban), ahol a *van* bizonyos esetekben hiányzik, pontosan akkor hiányzik (jelen idő, kijelentő mód, harmadik személy), amikor az általa hordozott kötött morfémák is zérók. A *van* expletívumként való elemzése visszatérést jelent Arisztotelész álláspontjához, aki a névszói állítmányú mondatokban a görög *van-t* (είναι) az inflexió hordozójának tekinti. Azonban míg Arisztotelész (1938) feltételezi ugyanennek a formának az igei használatát is LÉTEZIK jelentéssel, addig javaslatomban ezt a jelentést sem egy igehez fogom kötni, hanem egy zéró morfémához. Ennek a gondolatnak is megvan az előzménye a *van-os* mondatok történetében, ugyanis Abelard (1956), a kopula-fogalom atyja, a létezést kifejező mondatokban is kopulaként (azaz az alanyt és a predikátumot összekötő elemként) azonosítja a létigét, és azt állítja, hogy magát a létezést kifejező elem implicit marad. A magyar esetében konkrétan azt javaslom, hogy a LÉTEZIK jelentést egy testetlen igeikötő hordozza. Ennek az elemzésnek az lesz az előnye, hogy egységes magyarázatot ad a *van-t* tartalmazó egzisztenciális mondatok és a LÉTEZIK jelentést ugyancsak hordozó ún. határozottsági korlátozást mutató (azaz HK-) szerkezetek viselkedésére.

A 2. pontban tisztázom a kopula szó jelentését és a *van-ra* vonatkozó különféle vélekedések viszonyát. A 3. pontban összefoglalom a *van* szintaktikai és szemantikai szerepére vonatkozó elemzési lehetőségeket. A 4. pontban megfogalmazom javaslatomat, és az egyes mondattípusokat sorra véve érvelek mellette. Az 5. pont az összefoglalás.

---

⁴ A határozói igeneves szerkezeteket Komlósy (1992) AdvP-nek tekinti, míg Kenesei (2000) IP-nek.

2. A kopula-fogalom tisztázása

A szakirodalom manapság a névszói állítmányú mondatokban megjelenő igei elemet nevezi kopulának, sőt a névszói állítmány mellett megjelenő nem-igei (hanem például névmási) elemeket is szokás kopulának nevezni. Moro (1997: 248–261) történeti összefoglalása szerint legalább négy vélekedés különíthető el a *van* státuszát illetően, melyek két alcsoportra bonthatók. Az egyik csoport a *van*-t nem tekinti az állítmány részének, hanem csak valamilyen logikai funkciót tulajdonít neki – ma úgy mondanánk, hogy a *van* funkcionális elem –, míg a vélekedések másik csoportja szerint a *van* tartalmas elemként maga képezi az állítmányt, azaz lexikális ige.

Az első csoportba tartozik egyrészt Arisztotelész (1938) állítása, mely szerint a *van* egy inflexiók elem, másrészt Abelard (1956) kopula-fogalma is, mely a *van*-t az alanyt és az állítmányt összekapcsoló elemként értelmezi, ami a Port-Royal iskola központi fogalma lett. A mondat hármas, alany + kopula + állítmány tagolásának tézise a XIX. századig meghatározta a nyelvészeti gondolkodást. A *van* a predikatív viszonyt közvetítő elemként való felfogása (lásd alább 3.1.) ebből a kopulafogalomból ered. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy Abelard – és az ő munkásságát megelevenítő Port-Royal iskola – nem csak névszói állítmány esetén tartotta szükségesnek a közvetítő elem megjelenését, hanem igei állítmány mellett is. Állításuk szerint igei állítmány esetén a kopula az igebe inkorporálódik.

A második csoportba tartozó megközelítések a *van*-t lexikális igeinek tekintik. Ezek egyike az azonosító jelentés. A predikatív és azonosító mondatokban szereplő kopula megkülönböztetése Russell nevéhez fűződik, aki a következőket írja:

“The proposition *Socrates is a man* is no doubt ‘equivalent’ to *Socrates is human*, but it is not the very same proposition. The *is* of *Socrates is human* expresses the relation of subject and predicate; the *is* of *Socrates is a man* expresses identity. It is a disgrace to the human race that it has chosen the same word *is* for those two such entirely different ideas as predication and identity – a disgrace which a symbolic logical language of course remedies.” (Russell 1919: 172, idézi Moro 1997: 254)⁵

⁵ Ford. (P. M.): A *Szókratész egy férfi* (*Socrates is a man*) és a *Szókratész ember* (*Socrates is human*) proposíciók kétségtelenül „egyenértékűek”, de mégsem azonosak. Az angol mondatokban álló kopula (*is*) a második mondatban az alanyt és az állítmányt kapcsolja össze, míg az első mondatban azonosít. Az emberi faj szégyene, hogy ugyanazt a szót választotta két teljes mértékben

Ezt a dichotómiát fenntartja sok kopulás mondatokat vizsgáló elemzés, (lásd például Higgins 1973 és Zaring 1996). Higgins a névszói állítmányú mondatok négy típusát különbözteti meg (lásd a 15. lábjegyzetet), és azok közül a predikatívban relációs, míg a többi típusban azonosító kopulát feltételez. A *van*-nak tulajdonított másik lexikális jelentés a létezés. Moro nem említi, de a LÉTEZIK jelentéstől elkülöníthető a *van* emelő igei elemzés, mely az ÁLLAPOT FENNÁLL jelentést társítja a *van*-hoz, illetve sokszor felbukkan a *van* tranzitív, VALAHOL LEVÉS-t kifejező interpretációja is.

3. A *van* lehetséges reprezentációi

A lehetséges elemzési irányok a *van* egyes előfordulásaira tehát a következők.

1. A *van* funkcionális elem, a predikatív viszony közvetítője.
2. A *van* lexikális ige, ekkor tematikus szerepet oszt az argumentuma(i)nak.
3. A *van* sem lexikális igehez, sem funkcionális elemhez köthető szemantikai tartalmat nem hordoz, hanem expletívum, azaz olyan elem, melynek megjelenését kizárólag formai okok motiválják.

3.1. A predikatív viszony közvetítője

Az előző pontban láttuk, hogy az eredeti kopula-fogalom a logikai alanyt és állítmányt összekapcsoló, minden mondatban jelenlévő elemre vonatkozott. Mai szemléletünkben ez a tulajdonság az alanyi egyeztetésnek (amely azonban már nem a logikai, hanem a grammatikai alanyt és állítmányt köti össze) és/vagy az időjelnek tulajdonítható (a chomskyánus modellben az alanyesetet az időprojekció feje adja). Ezek a morfémák sok nyelvben valóban csak az igehez kapcsolódhatnak, míg a névszói állítmány mellett külön elemként jelennek meg, mint azt a Port-Royal iskola is vallotta. Ha a kopula-fogalmat így ültetjük át mai nyelvészeti fogalmaink közé, akkor azt is észrevehetjük, hogy ez a *van*-t inflexiónak tekintő felfogás gyakorlatilag egybeesik az arisztotelészivel. Ezzel szemben a modern kopula-irodalom nem ezt az utat választotta, hanem megőrizte primitívumként a logikai alanyt a logikai állítmánnyal összekapcsoló elem fogalmát, többé-kevésbé függetlenül az egyeztetés és időjel fogalmától. Bowers (1993, 2001) és den Dikken (2006) két példa arra,

---

különböző fogalomra, a predikációra és az azonosításra. Olyan szégyen, amit a logika szimbolikus nyelve természetesen orvosol.

hogyan él tovább a logikai alany–állítmány tagolás általában a szintaktikai gondolkodásban, míg a kopula Partee (1987)-től származó, illetve Chierchia (1985), valamint Chierchia és Turner (1988) tulajdonság-fogalmára építő szemantikai reprezentációi a kapcsolóelem-fogalom létjogosultságát hivatottak alátámasztani.

3.1.1. *A predikatív viszony szintaktikai realizációja: Bowers (2001), den Dikken (2006)*

Bowers munkássága nyomán bevett nézet a generatív szintaktikai irodalomban, hogy a logikai alany és állítmány közötti predikációs viszonynak egy predikatív funkcionális projekció formájában meg kell jelennie a szintaktikai szerkezetben (*Functional Category Hypothesis* FCH). Bowers (2001: 328) így ír:

„predication is, in a certain sense, *the* most fundamental relation in both syntax and semantics. [...] a descriptively and explanatorily adequate theory of predication requires positing a grammatical and morphological category Pr, whose function it is to relate subject to predicate.”⁶

Bowers modelljének célja, hogy a főmondatbeli és a kistagmondatbeli (*small clause*) predikációt ugyanaz a szerkezet (PrP) reprezentálja. A különbség az, hogy a főmondatban további IP és CP projekciók is épülnek PrP-re – mely pedig közvetlenül a lexikális állítmányi frázisra (VP, AP, NP, DP) épül –, míg a kistagmondatban nem. Bowers nem foglalkozik kifejezetten a kopulás mondatokkal, de a szintaktikai kopula-irodalom erősen támaszkodik a PrP projekció használatára (lásd például Adger–Ramchand 2003, valamint Citko 2008). A Bowers által a Pr fejnek tulajdonított funkció („to relate subject to predicate”, azaz az alany és az állítmány összekapcsolása) a kopula mint kapcsolóelem fogalmának felel meg, kopulának tehát a Pr fejben megjelenő elemet kell nevezni.

Den Dikken (2006) munkája szintén a predikatív viszony szintaktikai szinten való megragadását tűzi ki célul. Bowershez hasonlóan ő sem korlátozódik a főmondatbeli alany–állítmány viszonyra, hanem minden, a mondatban megjelenő predikatív viszonyt egy funkcionális fej közvetítésével reprezentál:

⁶ Ford. (P. M.): A predikatív viszony bizonyos értelemben a legalapvetőbb reláció mind a szintaxisban, mind a szemantikában. [...] a predikatív viszony a leírás és a magyarázat szintjén is adekvát elméletének tételeznie kell egy Pr grammatikai és morfológiai kategóriát, melynek szerepe az alany és az állítmány összekapcsolása.

„the basic syntactic configuration of predication – an asymmetrical structure in which the relationship between a predicate and its subject is established via a *relator*, a functional head that takes the predicate and its subject as its dependents” Den Dikken (2006: 57)⁷

Den Dikken, Bowersszel ellentétben, nem feltételez külön PrP predikatív projekciót, hanem a predikációs viszonytól függetlenül is motivált funkcionális kategóriákra ruházza rá a predikatív funkciót. Például az időjel (lásd *John walked* ’János sétál’), amit ige hiányában a kopula is kifejezhet (lásd *The earth is round* ’A Föld gömbölyű’), vagy akár a prepozíció (*They take him for a fool* ’Hülyének tartják őt’) is lehet relátor.

A predikatív viszony szintaktikai projekciók általi megjelenítésének elméleti motivációja az idézetek alapján világos. Kérdés azonban, hogy az adatok alátámasztják-e azt a feltételezést, hogy a PREDIKATÍV VISZONY KÖZVETÍTÉSE jelentés a természetes nyelv része. Akkor mondhatjuk, hogy erre van nyelvi bizonyítékunk, ha találunk olyan formai kontrasztot (minimálpárt), mely a predikatív viszony meglétével/hiányával jár együtt. Den Dikken elméletében ez a kérdés nem megválaszolható, hiszen célkitűzése pont az, hogy a predikatív viszonyt más funkcióval is rendelkező funkcionális fejekhez rendelje.⁸ Bowers is hoz példákat külön predikatív morféma létezésére, a kérdés az, hogy példái mennyire meggyőzőek. Egy angol példa a (2a)-beli kistagmondatban szereplő *as* mint Pr fej. A Pr fej realizációi azonban szórványosak, és lexikailag erősen megszorítottak: míg a (2a) *regard* igéje mellett testes a kistagmondat feje, a (2b)-beli, hasonló jelentésű *consider* mellett már testetlen.

- (2) a. *I regard Fred as insane.*   b. *I consider Fred insane.*
       én tekint Fred mint örült   én tart Fred örült
       ’Fredet örültnek tekintem.’   ’redet örültnek tartom.’

További probléma, hogy a Bowers által említett példák mindegyike vagy kistagmondatban mutat testes Pr fejet, vagy névszói predikátumú mondatokban. Vagyis, noha Bowers elméletének az a lényege, hogy a kistagmondatok

⁷ Ford. (P. M.): A predikatív viszonyhoz tartozó kiinduló szintaktikai szerkezet egy olyan aszimmetrikus szerkezet, amelyben az alany és az állítmány közötti kapcsolatot egy ún. *relátor* hozza létre. A relátor egy olyan funkcionális fej, melynek az alany és az állítmány a bővítményei.

⁸ Ha például más alakú lenne egy prepozíció akkor, amikor relátor, és akkor, amikor nem az, akkor lenne bizonyítékunk arra, hogy a nyelv valóban kifejezi a predikatív viszonyt is. Ha viszont bizonyos elemek mindig relátorok, míg mások sosem azok, akkor ellenőrizhetetlenné válik az az állítás, hogy a predikatív viszonyt is kódolják. A T fej mindig relátor, tehát nem bizonyítható, hogy az időre vonatkozó jelentésen túl többletjelentést hordoz.

és a főmondatok predikatív viszonyát ugyanarra a szerkezetre vezeti vissza, egyetlen példa sem igazolja, hogy az igei állítmányú főmondatban az idő jelölésétől és az alany grammatikai egyeztetésétől független elem utalna a predikatív projekció létrejöttére.⁹ A Bowersre hivatkozó munkák olykor többféle Pr fejet különböztetnek meg (például a komplementum esemény volta szerint, lásd Citko 2008, Maienborn 2003). Gyakorlatilag ez azt jelenti, hogy a predikatív viszonyon túl más jelentést is kódolnak a Pr funkcionális elembe, vagyis nem tisztán a predikatív viszony jelölése motiválja ezen elemek megjelenését, mint azt den Dikkenél is megjegyeztem.

Egy újabb szintaktikai projekció bevezetését, mint a PrP, formai (szintaktikai) okok kell, hogy alátámasszák¹⁰, önmagában a szemantikai motiváció nem elégséges (és ugyanakkor nem is feltétlenül szükséges). Lássuk mégis, hogy mi lehetne a predikatív viszonyt közvetítő elem szemantikai reprezentációja.

3.1.2. A predikatív viszony szemantikai realizációja: Partee (1987), Chierchia (1985)

Bowers Chierchia (1985), valamint Chierchia és Turner (1988) munkájára támaszkodik, mely azt az intuíciónkat ragadja meg, hogy a tulajdonság hol elsőrendű propozicionális függvénynek, hol absztrakt entitásnak feleltethető meg. Bowers a következő jelentést társítja a Pr fejhez:

„the semantic function of Pr is to turn a property expression of type π , assigned to the constituent XP, into a propositional function (an unstaured expression) of type $\langle e,p \rangle$, whose argument position is then saturated by the entity expression assigned to NP in [spec, Pr]”¹¹

⁹ A dolgozat névtelen lektora azt veti föl, hogy „ha a V osztályba tartozó szavak predikatívok, akkor nincs is szükség egy független predikációjelölőre, a nem V osztályba tartozó szavaknak viszont szükségük lehet egy ilyen segédeszközre”. Ebből a gondolatmenetből azonban pontosan az következne, hogy a V osztályba tartozó szavak mellett nincs szükség PrP projekcióra (vagy ami ugyanaz: az ige maga jelenik meg a Pr fejben lévén predikatív), Bowers azonban pontosan ennek az ellenkezőjét állítja.

¹⁰ Bowers szintaktikai érveinek tételes kritikájára a jelen dolgozat terjedelme nem ad lehetőséget, csak a legalapvetőbb problémát emeltem ki az előző bekezdésben.

¹¹ Ford. (P. M.): A Pr fej szemantikai szerepe az, hogy az XP összetevőhöz rendelt π típusú, tulajdonságjelölő kifejezést $\langle e,p \rangle$ típusú propozicionális függvénnyé (egy argumentumot váró kifejezéssé) alakítsa, melynek argumentumpozícióját a [spec, Pr]-ben lévő NP-hez rendelt entitás típusú kifejezés tölti be.

Ez a definíció azt feltételezi, hogy a Pr fej komplementumának, azaz az állítmányi XP-nek a szemantikai típusa tulajdonság-entitás (π -típusú). Ha ez igaz, akkor valóban szükség van egy olyan funktorra, mely ezt a kifejezést propozicionális függvényé alakítja. Ezután lesz alkalmazható az állítmány mint propozicionális függvény az alanyra. Chierchiára (1985) hivatkozva Adger és Ramchand (2003) is ugyanezt feltételezi, és a (3a)-beli reprezentációt rendeli a kopulához. Csakhogy a tulajdonság-entitás fogalmának bevezetését Chierchiánál pontosan az a kettősség motiválta, hogy míg predikatív helyzetben propozicionális függvényként viselkednek a tulajdonságok, addig nominalizált formáik entitásszerűek. Bowers és Adger és Ramchand viszont azzal érvel a kopulához rendelt funktor szükségessége mellett, hogy a tulajdonságokat predikatív helyzetben is tulajdonság-entitásnak tekinti (ami ellentmond Chierchia állításának). Ha az állítmányi tulajdonságot eleve propozicionális függvénynek feleltetjük meg (mint azt eredetileg Chierchia tette), akkor nincs szükség a kopulára/Pr fejre. A továbbiakban Chierchia eredeti gondolatmenetét követem.

- (3) a. $\lambda\pi.\lambda x[\text{HOLDS}(\pi, x)]$
 b. $\lambda P.\lambda x[P(x)]$

A másik, a kopulairódalomban bevett reprezentációt Partee (1987) javasolta a kopulás mondatok *be*-jének jelentéseként (lásd (3b)). Partee azonban az igei állítmányok esetén nem állítja a fenti kapcsolóelem szükségességét, noha (ebben a modellben) az igei állítmány szemantikai típusa nem különbözik a névszói állítmányétól. Ha a *János fut* mondat $\langle e, t \rangle$ típusú FUT predikátuma közvetlenül alkalmazható az individuum típusú JÁNOS-ra: $\lambda x.\text{FUT}(x)(\text{JÁNOS})$, akkor nem világos, hogy az ugyancsak $\langle e, t \rangle$ típusú névszói predikátumok esetén ez miért nem lehetséges. Partee (1987) kopula-representációja redundáns abban az értelemben, hogy hatása a mondat végső reprezentációjában nem különíthető el attól az esettől, mintha egyszerű függvényalkalmazás történt volna az állítmányi kifejezés és az alany között.

Ebben a szakaszban egyrészt azt mutattam be, hogy a fenti szemantikai reprezentációk csupán technikai megoldást jelentenek arra, hogy logikai jelentést rendeljünk a kopulához, azonban nem bizonyítják, hogy a mondat jelentésének kompozicionális kiszámításához valóban szükség lenne a kopulának tulajdonított jelentésre. Másrészt szintaktikai érvek sem bizonyítják egyértelműen a predikatív viszonyt közvetítő elem létét. Azokban a szerkezetekben, melyekben a kopula meg sem jelenik, a szemantikailag redundáns

jelentés egy formailag zéró elemhez járul. Ez a magyarázat aligha tekinthető akár leíró, akár magyarázó szinten adekvátnak. Ezért a *van* funkcionális elemként való elemzését elvetem. A következő alpontban sorra veszem a *van* lexikális igei interpretációit.

3.2. *A van lexikális igeként való interpretációi*

3.2.1. *Az állapot fennállását kifejező emelőige*

Moro (1997) és sok más szerző, illetve a magyar esetében Alberti és Medve (2002) azt feltételezi, hogy a *van* emelőige, melynek egyetlen propozicionális argumentuma van (melyet szintaktikailag egy kistagmondat valósít meg), a jelentése pedig az, hogy a propozíció által leírt állapot fennáll. Ezt a reprezentációt a predikatív, azonosító és határozós típus esetében szokás feltételezni.

Két probléma merül fel. Egyrészt miért van az, hogy az igével kifejezett állapotok önmagukban, az ÁLLAPOT FENNÁLL jelentésű ige nélkül alkotnak mondatot, míg a névszókkal és határozókkal kifejezettek nem? Másrészt a névszói és határozói kistagmondatok által kifejezett propozíciókat olyan speciális propozíció-típusnak kellene tekintenünk, mely önálló mondatként soha nem fejezhető ki.

3.2.2. *A valahol levést kifejező ige*

A *van* tranzitív igének is tekinthető, melynek lokatív argumentuma az alany helyét adja meg. A *van* ige azonban nem csak helyhatározói bővítémmel fordulhat elő, hanem sok más határozóval is, például (4). Mint arra Kádár (2009) is rávilágít, ha ezeket az eseteket a lokatív jelentésű tranzitív *van* mintájára akarjuk kezelni, akkor meg kell sokszoroznunk a *van* igét a szótárban, feltételezve, hogy mindegyik más-más tematikus szerepet oszt határozói bővítményének. Ezt a stipulatív lépést elkerüli az előző alpontban tárgyalt emelőígés megközelítés.

- (4) a. *A torta Marinak van.*
 b. *Az asztal fából van.*

3.2.3. *Az azonosítást kifejező ige*

A *van*-t az azonosító mondatokban bizonyos elemzések, (például Higgins 1973; Zaring 1996), tranzitív igének feltételezik azonosító jelentéssel, lásd (5).

- (5) $\lambda y. \lambda x[x=y]$

Ezt a megközelítést azonban megkérdőjelezi az a tény, hogy az azonosító *van* a kötéselvek tekintetében a tranzitív igéktől eltérő viselkedést mutat. Egyrészt a C kötéselv tiltja a két R-kifejezés által képviselt szintaktikai vonzat koindexálását. Ez a probléma olyan megoldásokat kényszerít ki, melyek az azonosító mondatokat speciálisan kezelik. Vagy azt állítják, hogy az azonosító mondatbeli koreferencia pragmatikai jelenség, mely nem jár együtt szintaktikai koindexálással (Fiengo–May 1994), vagy a kötéselv apró, pontosan az azonosító mondatokat érintő módosításával operálnak (Pereltsvaig 2001). Másrészt Moro (1988) szerint a B kötéselv is sérül. Egy valódi tranzitív ige külső argumentuma kötheti a belső argumentumban szereplő névmást (lásd (6a)), a *be* esetén azonban nem ez a helyzet (lásd (6b)), noha a (6b)-vel megegyező jelentésű (6c) megint csak tökéletes mondat. Moro szerint a (6b) agrammatikussága azt bizonyítja, hogy a névmást tartalmazó DP nem az ige vonzata, hanem maga az állítmány, és így az alany valóban a névmás lokális tartományán belül van, ezért nem lehetséges a koreferencia.

- (6) a. [*The Morning Star*]_i *lost* [*its*_i *source of light*]
 'A Hajnalcsillag elvesztette a fényének a forrását.'
- b. * [*The Morning Star*]_i *is* [*its*_i *source of light*].
 'A Hajnalcsillag a fényének a forrása.'
- c. [*The Morning Star*]_i *is equal to* [*its*_i *source of light*].
 'A Hajnalcsillag azonos a fényének a forrásával.'

3.2.4. A létezés jelentésű ige

Az egzisztenciális mondatokban a magyarban egy LÉTEZIK jelentéssel bíró lexikális intranszitiv *van*-t szokás feltételezni (lásd például (7a)-t Szabolcsi (1992) alapján, vagy (7b)-t Piñón (2008) alapján).

- (7) a. $\lambda x[x=x]$
 b. $\lambda x.\lambda t[\text{EXIST}(x, t)]$ ¹²

Ugyan a legtöbb szerző egyetért egy LÉTEZIK jelentésű ige létezésével, nem tekinthető véletlennek az a tény, hogy sok nyelvben ugyanaz az ige jelenik meg a létezést, az azonosítást és az állapot fennállását kifejező mondatokban. A nominális mondatokat tárgyaló modellnek számot kell adnia erről a szisztematikus többértelműségről is.

¹² Az EXIST relációt az idő- és individuum-változóban való oszthatóság tulajdonsága definiálja (Piñón 2008).

3.2.5. Fő probléma: elhagyhatóság

Fontos hangsúlyozni, hogy a *van* lexikális igeként való elemzése az igeének tulajdonított jelentéstől függetlenül problematikusává válik azokban a nyelvekben és azokban az esetekben, ahol a *van* nem jelenik meg (például a magyarban harmadik személyben kijelentő mód jelen időben). Nehezen védhető állítás, hogy a mondat igéjét kötelező elhagyni a szerkezetből, hiszen a főige a mondatépítés kiindulópontja. Ezért a *van* bármilyen lexikális igei interpretációját is elvetem. A 4. pontban a harmadik lehetőség mellett érvelek részletesen a magyarra vonatkozólag: a *van* egyszerűen az inflexiók morfémák hordozójának tekinthető.

4. A javaslat: a *van* mint expletív elem

Összefoglalva tehát a következő kérdésekre keresem a választ a magyar *van* esetében:

- Hogyan járul hozzá a *van* ige a különböző szerkezetek jelentéséhez?
- Mi a *van* szintaktikai szerepe?
- **Lehet-e egységes magyarázatot adni a *van* előfordulásaira?**

Az előző pontban arra jutottam, hogy a Bowers által feltételezett, a predikatív viszonyt kifejező PrP funkcionális projekció létre nem találtam igazán meggyőző érveket, sem szintaktikaiakat, sem szemantikaiakat. Tehát a *van* kopulaként, azaz az alany–állítmányi viszonyt közvetítő funkcionális elemként nem elemezhető. Továbbá megállapítottam, hogy ha ezek után a *van*-t lexikális elemnek tekinteném, akkor legalább háromféle *van*-t kellene felvennem a szótárban a különféle mondat típusok elemzéséhez (ÁLLAPOT FENNÁLL – predikatív és határozós mondatok; AZONOS – azonosító mondatok, LÉTEZIK – egzisztenciális mondatok), ráadásul a predikatív és azonosító esetben azzal a példa nélküli helyzettel szembesülnénk, hogy a mondat főigéjét olykor kötelező elhagyni. Ezt elkerülendő Kádár (2006) e két mondat típusban nem feltételez *van* igét, hanem azt állítja, hogy a *van* sem nem funkcionális, sem nem lexikális elem, hanem csupán egy expletívum. Azokban a mondat típusokban viszont (határozós, egzisztenciális), amelyekben a *van* mindig jelen van, Kádár (2009) lexikális igét feltételez. Így elemzése az angol *do*-éhoz hasonló, ami egyrészt lexikális ige, másrészt a *do-support* jelenségében jelentés nélküli expletívum. Azonban komparatív szemszögből ez az eredmény sem megnyugtató, hiszen bizonyos nyelvekben, még a határozós és az egzisztenciális mondatokban sem jelenik meg se lexikális ige, se kopula. Ilyen nyelv például az orosz, illetve a nyenyec, mint azt a (8)-as példák mutatják:

- (8) a. *mat? nenecan side mato?* (Hajdú 1968: 74)
hat férfi-GEN két sátor-PX3PL
'hat férfinek van két sátra'
- b. *side xabi* (Hajdú 1968: 79)
két osztyák
'volt egyszer két osztyák'

Egyrészt ebből a tényből kiindulva, másrészt az által motiválva, hogy egy-
séges keretbe foglaljam a *van* minden előfordulását, azt állítom, hogy a *van*
mindig expletívum.

- (9) Javaslat: A magyar nyelv szinkrón leírásában **nincs *van* ige**. A *van*
csupán egy formai elem, mely
- i. önálló jelentést nem hordoz, önálló funkciója sincs, hanem
  - ii. csupán más, hangalak nélküli vagy kötött elemek hordozójaként
jelenik meg, ha amúgy nincs a szerkezetben olyan testes elem, mely
ezeket hordozná.

Ez az álláspont kétféleképpen védhető. Vagy úgy, hogy belátjuk, hogy
egy adott mondat típusban a *van*-nak tulajdonított jelentés felesleges, a mon-
dat jelentésének kiszámításához nincs rá szükség, vagy úgy, hogy a *van*-nak
tulajdonított jelentést más formai elemhez társítjuk. Az előbbi mellett érvelek
a predikatív és határozós mondatok esetén, vagyis mindazokban az esetekben,
amikor a *van* kopulafunkcióban (azaz a predikatív viszony közvetítőjeként)
szerepel. Az utóbbi mellett pedig az azonosító és az egzisztenciális mondat-
típusnál érvelek. Az egzisztenciális jelentést egy zéró igekötőre ruházom át
(lásd a 4.4. alpontot), míg az azonosítás mozzanataért a determináns a felelős
(erre csak utalok a 4.2. alpontban). Az igei állítmányú mondatok esetén nincs
vita az irodalomban, a *van* nyilvánvalóan expletívum.

Az alábbiakban sorra veszem az öt *van*-t tartalmazó mondat típusot, és
megvizsgálom, hogy javaslatom mellett milyen érvek hozhatók föl.

4.1. Predikatív mondatok

Kádár (2006) a *van* expletív elemként való elemzését javasolja erre a tí-
pusra. A *van* elhagyhatóságát az magyarázza, hogy a főnevek és melléknevek
is képesek bizonyos egyeztető morfémákat és időjelet felvenni, egyrészt a
zérómorfémákat, másrészt a számbeli egyeztetést. Kádár érvei a következők:

1. Az emelőigék (például *látszik, tűnik, tart*) kistagmondat-vonzatának állítmánya datívuszban áll, míg a *van* (továbbá a *lesz* és a *marad*¹³) mellett az állítmányi névszó alanyesetű (vö. (10a) és (10b)), tehát a *van* nem tekinthető (ugyanolyan típusú) emelőigének.

(10)a. *Szép(*nek) voltál.*

b. *Szép*(nek) látszottál.*

2. A *van* semmilyen plusz szemantikai tartalmat nem hordoz.

3. A melléknevek és főnevek képesek bizonyos morféákat felvenni, például számbeli egyeztető morféát: *szépek vagyunk, ők szépek*. Ezek után feltételezhető, hogy zéró morféákat is felvehetnek.

Az alább következő érvek mind azt bizonyítják, hogy a *van*-t nem tartalmazó, jelen idejű, harmadik személyű mondatokban a névszó viseli az időjelet:

4. Az időjeles kifejezéseket nem lehet kontrasztív topikba helyezni (ezt mutatja (11a)), hanem csak valamilyen másoló mechanizmussal oldható meg az időjelet viselő kifejezés ((11)-ben az ige) tartalmának topikalizálása (lásd (11b)). A (12)-es példa azt mutatja, hogy a predikatív névszói állítmány ugyanígy viselkedik jelen időben: önmaga nem vihető kontrasztív topikba, mint azt már É. Kiss (1981) is észreveszi (lásd (12a)), csak másolás lehetséges (lásd (12b)). (11) és (12) párhuzama érv amellet, hogy a névszói állítmányú mondatban a névszó viseli a jelen idő zéró jelét. Ezt továbbá alátámasztja (12c) is: ha megjelenik a *van*, akkor az hordozza az időjelet és személyragot, így már önmagában a névszó vihető kontrasztív topikba.

(11)a. **Futott/ JÁNOS.*

b. *Futni/ JÁNOS futott.*

(12)a. **Szép/ JÁNOS.*

b. *Szépnek/ JÁNOS szép.*

c. *Szép/ JÁNOS volt.*

5. További érv amellet, hogy a névszó viseli a zéró időjelet, hogy a fókuszált kifejezés jelen időben kötelezően a névszó előtt áll (lásd (13a)). (Mint tudjuk, a fókuszpozíció a finit mondatban az időjeles elemet megelőző pozíció.) Ha viszont már megjelenik a *van*, mint (13b)-ben, akkor az jelöli ki a fókusz helyét, mivel az hordozza az időjelet.

¹³ Az angolban is ez a két ige (a *become* és a *remain*) az, amelynek viselkedése a *be*-éhez hasonlóan eltér a többi emelőigétől.

- (13)a. *JÁNOS büszke a fiára / *a fiára büszke.*
b. *JÁNOS volt büszke a fiára / a fiára büszke.*

6. Hetzron (1970) szerint az *-e* kérdőpartikula az időjeles elem után áll. (Legalábbis ott biztosan állhat.) (14) mutatja, hogy a *van* hiányában e teszt alapján is a névszó az időjeles elem.

- (14)a. *Nem tudom, hogy János valóban mérges-e a fiára.*
b. *Nem tudom, hogy János valóban mérnök-e a gyárban, vagy csak felvág.*

7. Végül Varga László (Varga 1979) (15)-beli megfigyelése fonológiai érv emellett, hogy a névszó viseli a jelen idő jelét. (Ezt az érvet Kádár nem említi.) Ha a kontraszt a jelen és a múlt idő között áll fenn, mint (15B)-ben, akkor a múltidőjelet viselő *volt*-ot és a névszó utolsó szótagját hangsúlyozzuk. Ennek oka, hogy a múlt idővel kontrasztban álló, és ezért hangsúlyos jelenidőjel zéró morféma, mely a szó végéhez tapad.

- (15)A: *János katona volt.*
B: *János nem katona VOLT, hanem katoNA.*

Mindezek alátámasztják a *van* expletívumként való elemzését. A *van* pontosan akkor jelenik meg, ha testes időjel vagy személyrag van a mondatban. Ezek szerint a magyar névszók korlátozottan, de felvehetnek inflexiók morfémákat. Hordozzák a számbeli egyeztetést, illetve a testetlen idő- és módjelet, valamint a testetlen személyragot.

A fenti érvek többsége megengedné a zéró kopula feltételezését is, mondván, hogy a névszó a kopula előtti igemódosítói pozícióban van, ezért tűnik úgy, mintha időjelet viselne. Ám a fókuszot tartalmazó példák (4. és 5. érv) bizonyítják, hogy a névszó nem lehet igemódosító a zéró kopula előtt, hiszen akkor egyrészt kerülhetne kontrasztív topikba, másrészt (13a)-ban a zéró kopula mögött szabad kellene, hogy legyen a szórend.¹⁴

---

¹⁴ Dolgozatom névtelen lektora felveti, hogy bizonyos környezetekben nem viselkednek egységesen a főnévi és a melléknévi állítmányok, vö. (ia)-t és (ib)-t.

- (i) a. *Szépnek JÁNOS szép.*
b. *?Katonának JÁNOS katona.*

Véleményem szerint ez a kontraszt azzal van összefüggésben, hogy a fókuszált alany esetén az AP/NP állítmányú mondat jelentése megegyezik a DP állítmányúval, mivel a fókuszból következik a kimerítő azonosítás, amit a DP is megkövetel, lásd (ii). Főnevek esetén kézenfekvőbb az individuum-olvasat, mint a tulajdonság-olvasat, ezért (ib) helyett általában (iib)-t használnánk.

- (ii) a. *Szépnek JÁNOS a szép.*
b. *Katonának JÁNOS a katona.*

4.2. Azonosító mondatok¹⁵

Az azonosító mondatok viselkedése kétségtelenül eltér a predikatív mondatokétól. A legfontosabb különbség a magyarban az, hogy míg a predikatív mondatok semleges (tagadást, kontrasztív fókuszot nem tartalmazó) szórendjében az állítmányi névszó áll az ige előtti pozícióban: DP_{alany} + AP/NP_{állítmány} + *volt* (lásd (16)), addig a semleges azonosító mondatban az alanyi DP van szerkezeti fókuszban (azaz az időjeles elem előtt), ám nem kontrasztív interpretációjú: DP_{alany} + *volt* + NP_{állítmány}. Ez utóbbi típusban az állítmányi DP a *van* mögött marad, lásd (17), mégis itt is ez képviseli az új információt (lásd (17b)). Ezt a típust, a kontrasztív fókuszot tartalmazó (18)-beli példától megkülönböztetendő Kálmán (2001) alapján *hókuszos* mondatnak nevezem. Fontos hangsúlyozni ennek a típusnak a létét, mivel Kádár (2006) elemzése nem tesz különbséget a kontrasztív fókuszos és a hókuszos mondat szerkezete között.

(16) *'János 'igazgató volt.*

(17)a. *'János volt az 'igazgató.*

b. *János minden héten leszűrt. Megtehetette, hiszen 'ő volt az 'igazgató.*

(18)a. A: *Ki volt az igazgató?*

B: *JÁNOS volt az igazgató.*

b. A: *Ki volt János, az igazgató vagy a titkár?*

B: *János AZ IGAZGATÓ volt.*

Az azonosító mondatok kapcsán a legelső kérdés az, hogy az alany–állítmány¹⁶ aszimmetria vajon miből következik, illetve mit fejez ki, hiszen a

¹⁵ Jelen dolgozatban minden DP állítmányú mondatot azonosító mondatnak nevezek szembeállítva a csupasz NP vagy AP állítmányú predikatív típusal. Higgins (1973) klasszikus osztályozását követve a DP állítmányú mondatoknak három alcsoportját különböztethetjük meg: specifikáló, identifikáló és ekvatív. Az azonosító mondatok részletes vizsgálata túlmutat a jelen dolgozat keretein (részletesebben lásd Peredy 2008a).

¹⁶ Azt, hogy melyik DP az alany, az határozza meg, hogy melyikkel történik egyeztetés:
(i) *Én voltam az igazgató.*

Ha azonban az azonosító mondat két azonos számú és személyű DP-t tartalmaz, akkor nem egyértelmű, hogy melyik az alany. Az egyik támpont, hogy a magyarban (szemben az angol specifikáló mondatokkal) mindig a referenciálisan értett DP az alany, míg az állítmányi DP szerepolvasatú. A másik támpont az, ha a mondat információszerkezetének megváltoztatása nélkül, más személyű kifejezést helyettesítünk a DP-k helyére:

(ii) a. *A pszichodráma tanfolyamon János volt te.*

b. *A pszichodráma tanfolyamon te voltál János.*

valódi azonosítást kifejező (ekvatív) példákban (például *The Morning Star is the Evening Star*, *Dr Jekyll is Mr Hyde*) a két DP szerepe teljesen felcserélhetőnek tűnik. Adger és Ramchand (2003) azonban azt állítja, hogy az azonosító típus interpretációja is mindig aszimmetrikus. Állításuk szerint a skótban valódi azonosító mondatok nincsenek is, vagyis ezek nem fejezhetők ki a „szokásos”, aszimmetrikus interpretációjú azonosító szerkezettel (lásd (19a)), csak a (19b)-beli szimmetrizált megoldással.

(19)a. *'S e Cicero Tully.

COP-PRES AUG Cicero Tulliusz

'Cicero Tulliusz.'

b. 'S e Cicero agus Tully an aon duine.

COP-PRES AUG Cicero és Tulliusz a ugyanaz férfi

'Cicero és Tulliusz ugyanaz a személy. / Cicero az Tulliusz. / A

Cicero a Tulliusz.'

Kádár (2006) Adger és Ramchand felvetését követve a magyar azonosító mondatokban is mindig feltételez aszimmetriát: az állítmányi DP szerinte mindig predikatív. Ez a feltételezés Partee (1987) azon állításán alapul, mely szerint a DP-k nem csak referenciálisak (vagy $\langle\langle e, t \rangle, t \rangle$ típusú általánosítottkvantorinterpretációjúak) lehetnek, hanem bizonyos környezetekben tulajdonságként ($\langle\langle e, t \rangle$ típusú kifejezésként) is értelmezhetők. Ezek szerint a predikatív és az azonosító típus szemantikailag egyaránt egy entitás típusú alanyt és egy tulajdonság típusú állítmányt tartalmaz. Továbbá Kádár megállapítja, hogy az azonosító mondatok kötelező fókusz tartalmaznak. Kádár elemzésének hátránya, hogy egyrészt nem foglalkozik a kontrasztív fókusz tartalmazó (18) és a nem kontrasztív, hókuszos (17) mondatok közti különbséggel, másrészt a kötelező fókuszprojekció feltételezése, azaz a semleges DP állítmányú mondat hiánya, stipuláció. Vegyük észre, hogy Kádár (2006) és Alberti–Medve (2002) egyaránt téved, amikor azt állítja, hogy nincsen DP állítmányú semleges mondat, hiszen Parteenak kétségtelenül igaza van abban, hogy bizonyos DP-k lehetnek tulajdonságjelölők: például a birtokos szerkezetek (20a), felsőfokú kifejezést tartalmazó DP-k (20b), vagy a személynevek az „ilyen és ilyen nevű” értelemben (20c). Ekkor azonban a mondatok a semleges predikatív mondatok típusába sorolhatók nem csak jelentésük, de szórendjük alapján is, vö. (20) és (16).

(20)a. *Ez a férfi az osztálytársam volt.*

b. *Tádé a legjobb matekos volt az egész iskolában.*

c. *Az előző pénzügyminiszter Elemér volt.*

Lényeges eltérés a predikatív és az azonosító mondatok között az, hogy szemben az AP és NP állítmányokkal, az időjel a *van*-t nem tartalmazó mondatokban sem tapad a DP állítmány végéhez. Erre utal, hogy egyrészt kontrasztív topikba helyezhető jelen időben is (lásd (21)), másrészt az *-e* kérdőszócska tesztje szerint az időjel a szerkezeti fókuszban álló kifejezéshez tapad, nem az állítmányi DP-hez. (22a-a') mutatja a hókuszos, (22b-b') a kontrasztív alanyi fókuszos példákat. (22c)-ben az állítmány a kontrasztív fókusz, ez az eset nem használható tesztként.

(21) *Az igazgató / JÁNOS.* – vö. (12a)

(22)a. *Nem tudom, hogy János-e az igazgató?*

a'. *...*hog*y János az igazgató-e?

b. *Nem tudom, hogy JÁNOS-e az igazgató?*

b'. *...*hog*y JÁNOS az igazgató-e?

c. *Nem tudom, hogy János AZ IGAZGATÓ-e?*

E tények alapján, míg a predikatív típusra vonatkozóan Hetzron (1970), Kálmán (2001) és Kádár (2006) is egyetért a *van* csupán formai elemként való elemzésével (lásd az előző pontot), az azonosító mondatban már Hetzron és Kálmán is kopulát feltételez (mely fonológiailag törlődhet), míg Kádár a zéró kopulát elkerülendő egy plusz funkcionális projekciót vezet be, melynek üres Pred-feje azonban gyakorlatilag a kopulának felel meg. Ezen PredP Kádárnál a Bowers-féle, logikai alany-állítmányi viszonyt megjelenítő projekció, ám semmivel nem indokolja, hogy miért kell PredP-nek lennie az azonosító mondatban, ha a predikatív típusban ilyet nem feltételez. Abban viszont Kádár is a jelen dolgozat álláspontját képviseli, hogy nem magát a *van*-t tartja kopulának, vagyis a Pred-fej testes alakjának, hanem a predikatív típusról mondottakhoz hasonlóan a *van* csak morfológiai töltőelemként jelenik meg.

A (21–22)-es példák bizonyítják, hogy az időjel nem az állítmányi *az igazgató* DP végén jelenik meg affixumként, hanem a fókuszált kifejezést követi. Nem kell azonban emiatt feltétlenül kopulát vagy PredP-t feltételeznünk, az sem zárható ki, hogy a fókuszált DP-hez kliticzálódna a zérómorfémák.

A (15)-ös fonológiai tesztet alkalmazva a hókuszos azonosító mondatra érdekes eredményt kapunk, mely alátámasztja, hogy a jelenidőjel a szerkezeti fókuszpozícióban álló alany utolsó szótagja és az állítmányi DP determinánsa közé esik:

(23)A: *'Etele volt a kapitány.*

B: **'Etele nem VOLT a kapitány, hanem a kapiTÁNY.*

B':⁹ *'Etele nem VOLT a kapitány, hanem EteLE / Ő A kapitány.*

Ebben a pontban azt próbáltam bemutatni, hogy noha a predikatív és az azonosító mondatok szerkezete más, a *van* expletívumként való elemzése az utóbbi típusban is fenntartható. Az azonosító mondatok részletesebb vizsgálatát Peredy (2008a) tartalmazza, itt csak megjegyzem, hogy a *van*-tól elvitatott azonosító jelentésért minden bizonnyal a szerkezeti fókusz és a határozott névelő a felelős. A névelő ugyan nem kötött morféma, de nem is szabad olyan mértékben, mint az A- és N-fej, hiszen a D-t mindig közvetlenül követi a komplementuma. A névelő kulcsszerepét bizonyítja az alábbi kontraszt is:

(24)a. **P. Howard Rejtő Jenő.*

b. *(A) P. Howard a Rejtő Jenő.*

4.3. Határozós mondatok

A határozós mondatokkal Kádár (2009) foglalkozik. Az előző két típustól eltérően a *van*-t itt nem expletívumnak tekinti, hanem a határozottsági korlátozást (HK) mutató (azaz az argumentum nem-specifikusságát megkövetelő), LÉTEZIK jelentésű intranszitiv *van* igének, mely szemantikailag defektív és hangsúlykerülő. Komlósy (1989) hangsúlykerülőnek nevezi az igék osztályát, melyek semleges mondatban nem viselhetik a mondat főhangsúlyát, hanem egyik meghatározott bővítményük tölti ki az igemódosítói pozíciót. A határozós mondatokban a határozók Kádár szerint adjunktumok, és hármasként látja annak, hogy a határozó az igemódosítói pozícióban jelenik meg.

Egyrészt azt, hogy a *van* mint HK-ige nem specifikus belső argumentumot kívánna, míg a határozós mondatok alanya specifikus¹⁷, ám a nem specifikussági kívánalom a fókuszos mondatban, tehát például a határozó

---

¹⁷ Írásom névtelen lektora megjegyzi, hogy a nem specifikus alanyt tartalmazó határozós mondatok, lásd (i), egyfajta egzisztenciális mondatnak tekinthetők, mely típus nem összekeverendő a 4.4.-ben tárgyalt egzisztenciális mondattal, sem a (ii)-beli példával illusztrált egzisztenciális aspektusú mondattípussal.

(i) a. *Róka van a kertben.*

b. *Két gyerek van a szobában*

(ii) *Volt már Mari Londonban.*

Továbbá úgy véli, hogy a határozós mondattípusra vonatkozó, ezen alpontbeli érvelés csak a határozott alanyú mondatokra érvényes, erre a típusra nem. Peredy (2008b) ezzel szemben amellett érvel, hogy az (i)-beli példák is a határozós mondattípus speciális információs szerkezettel rendelkező esetei.

fókuszálásakor, a fókusz preszuppozíciója miatt semlegesítődik (vö. *'Van Ø/egy/*a 'fiú a 'kertben vs. A KERTBEN van *Ø/egy/a 'fiú*). Ezzel az érvvel kapcsolatban két problémát látok. Egyrészt, ha az információszerkezet határozza meg, hogy lehet-e specifikus a belső argumentum vagy nem, akkor a specifikusság mégsem lehet a *van* ige lexikális tételében kikötve, mint azt Kádár feltételezi. Emiatt beszél Szabolcsi (1992) ún. áligékről a fókuszos mondatokban, melyek nem azonosak a LÉTEZIK jelentésű HK-igékkel, mert pont a LÉTEZIK jelentést veszítik el. Másrészt, ha a határozó valóban a HK semlegesítése végett kerülne a *van* elé, akkor nem igemódosítónak, hanem fókuszsnak kellene lennie, ugyanis az igemódosítók nem előfeltételezik az ige által kifejezett eseményszerűséget. A határozók viszont, mint arra egyébként Kádár is rámutat, igemódosítóként is megjelenhetnek, ezt mutatja az alábbi tagadási teszt:

(25)a. *Józsi a munkahelyén van.*

b. *Józsi nem a munkahelyén van.* – a fókuszos olvasat tagadása

c. *Józsi nincs a munkahelyén.* – a semleges olvasat tagadása

Másrészt Kádár a *van* ige hangsúlykerülő tulajdonságával is magyarázza a határozók igemódosítói helyzetét. Azonban Kádárnál a határozó nem vonzata a hangsúlykerülő *van* igének, míg Komlósy (1989)-nél az igemódosítóba kerülő bővítmény mindig vonzat, sőt, nem akármelyik vonzat, hanem egy kitüntetett közülük. Például az *A nyíl a kilátó felé mutat* semleges mondat, az *a kilátó felé* a kitüntetett vonzat, míg az *A NYÍL mutat a kilátó felé* csak fókuszos lehet. Komlósy megfigyelésének háttérében pont az áll, hogy az ige+argumentumai egység együttes szemantikai tartalma leginkább a kitüntetett argumentum jelentésével ragadható meg. Egy adjunktum tehát semmiképpen sem játszhatja a kitüntetett bővítmény szerepét, mert akkor a jelentés kialakításában betöltött kulcsszerepe miatt Komlósy szerint argumentumnak kellene lennie.

Harmadrészt Kádár a *van* ige jelentéstani kiüresedésére is hivatkozik Szabolcsi (1984) alapján, mely szintén a határozó megjelenését indokolná. Ám az egzisztenciális mondatokban ugyanez a *van* ige Kádár szerint is viselheti a főhangsúlyt, és LÉTEZIK jelentése képezheti a mondat fő állítását (például *Van kenyér, Van egy kis baj*).

Kádár nem tisztázza, hogy a fenti három tulajdonság (HK, hangsúlykerülés, jelentéstani kiüresedés) milyen viszonyban van egymással.¹⁸ A határozós

¹⁸ A határozottsági korlátozás és a határozók összefüggéséről lásd részletesen Peredy (2009)-et.

mondatokban azért feltételezi a LÉTEZIK jelentésű *van* igét, mert a határozós és a predikatív mondatokat különböző szerkezetűnek tartja, a határozós esetben nem feltételez expletív *van*-t az alábbi érvek miatt.

i. A *van* kötelező a jelenidejű, kijelentő módú harmadik személyű mondatban is.

ii. A predikatív és a határozós típus eltérően viselkedik a topikalizált predikátumot ismétlő szerkezetekben¹⁹, vö. (26–27).

(26)a. *Boldognak boldog vagyok, csak fáradt.*

b. **Boldog lenni/vanni boldog vagyok, ...*

(27)a. ^{??}*Otthonnak otthon vagyok, de nem nyitok ajtót.*

b. *Otthon lenni/vanni otthon vagyok, ...*

Ellenérveim a következők.

1. A kötelezőségről nem következik a szemantikai tartalom megléte. Például a kötőhangzókat sem ruházzuk fel szemantikai tartalommal (tehát nem tekintjük őket önálló morfémának), noha kötelezően jelennek meg. Vagyis attól, hogy a *van* a határozós szerkezetekben kötelező (bár nem is mindig az, lásd alább, de legalábbis az elhagyása sem kötelező), még lehet pusztán formai (és nem jelentéstani) oka a megjelenésének.

2. Továbbá bizonyos kontextusokban a *van* kijelentő, egyes szám harmadik személyű, jelenidejű alakja elhagyható (lásd (28)). Ha a mondat főigéjének az elliptálásáról lenne szó, akkor nem lenne világos, hogy miért pont a csupán zéró morfémákat viselő alak hagyható el.²⁰

(28)a. *A kulcs a lábtörlő alatt. / Tej a hűtőben.*

b. *Itt a kés. / Ott a szótár az orrod előtt.*

c. *Egy mindenkiért, mindenki egyért.*

d. *Az ajtó tárva-nyitva.*

3. Ha a határozók jelentéstaniilag ugyanúgy tulajdonságot jelölnek, mint a predikatív mondatok AP-je vagy NP-je, akkor semmi nem motiválja, hogy a *Mari Balatonon van* mondatban a BALATONON(MARI) propozíció mellett meg kelljen jelennie a LÉTEZIK(MARI) propozíciónak, míg a *Mari vidám* mondatban a VIDÁM(MARI) propozíció mellett nem kell megjelennie.

---

¹⁹ Angolul: *predicate clefting/fronting*

²⁰ Az elhagyhatóság pontos feltételei további vizsgálatot igényelnek.

Kádár elemzése tehát nem bizonyítja egyértelműen, hogy a *van* ne lehetne a határozós mondatokban is expletívum, illetve a felkínált alternatíva (a LÉTEZIK jelentésű *van* ige) nem meggyőző. Javaslatom szerint a határozós mondatok a predikatívokkal párhuzamba állíthatók. A különbség csupán morfológiai. Arról van szó, hogy a határozók általában még a zéró morfémákat sem képesek viselni, ezért a *van* expletívum a zéró jelek és ragok hordozójaként is, tehát minden esetben megjelenik. Ezen morfológiai különbség a főnevek/melléknevek és a határozók között nem is meglepő, hiszen a határozói frázis feje leggyakrabban valamilyen posztpozíció (esetrag vagy névutó), melyekről tudjuk, hogy nem képesek további toldalékokat felvenni. Pont maga Kádár (2009) érvel amellett, hogy a határozószók lexikális kategóriája a P-ekkel összevonható. Azaz csupán arról van szó, hogy míg az A, N és V kategóriájú szabad morfémák vehetnek fel igei toldalékokat, addig a P kategóriájúak, mivel kötött morfémák, nem.

A (26)–(27)-es a topikalizált predikátumot ismétlő szerkezetek is csak azt bizonyítják, hogy a határozó sem a *-nak* esetragot, sem a *-ni* főnéviigenévképzőt nem tudja felvenni, ezért megjelenik az expletívum (amely az igei paradigmába illeszkedik, ezért nem *van+nak*, hanem *vanni/lenni* alakban jelenik meg). A (28)-as példák pedig arra utalnak, hogy ugyan korlátozottan, de mégis viselhetik olykor a határozók is a zéró morfémákat. (A nyelvi változás abba az irányba mutat, hogy a határozós, expletívum nélküli mondat egyre ritkább, míg Nádasy (2006) szerint „a régebbi nyelvben ez természetes volt”.)

4.4. Egzisztenciális mondatok

Nem tudok olyan elemzésről, mely ne egy lexikális, LÉTEZIK jelentést hordozó *van* igét feltételezne az egzisztenciális mondatokban. Az, hogy ezek a szerkezetek megkövetelik a főnévi csoport nem specifikus voltát (határozottsági korlátozás), Szabolcsi (1992) szerint (aki Barwise–Cooper (1981) alapötletét követi) a LÉTEZIK jelentés-összetevőből következik: tautologikus állítást kapunk, ha egy már ismert entitás létezését állítjuk.

Az egzisztenciális mondatoknak is speciális információs szerkezete van, ugyanis a mondat főhangsúlyát a *van* viseli, és állhat mögötte csupasz NP is (lásd (29a)), ami általában nem lehetséges: **Olvások újságot*, **Táncoltam kövér lánnyal*.²¹ Ha az ige és a csupasz NP együttes jelentése intézményesült

²¹ Ezek a mondatok is lehetnek jók, de csak vérumfókuszos értelemben, azaz például *igenis, olvasok újságot*, szemben azzal az állítással, hogy nem olvasok.

eseményfőleséget ír le, akkor az NP lehet igemódosító, például *Újságot olvasok*, vagy az időjárásmondatok teljes csoportja (lásd (29b)). Egyébként az igemódosító általában az egzisztenciális mondatokban is agrammatikus (lásd (29c)). Nem intézményesült szerkezetben a csupasz NP csak fókuszban állhat, például *KÖVÉR lánnyal táncoltam*; kontrasztív fókuszként a *van* előtt is állhat az NP (lásd (29d)).

A LÉTEZIK jelentés nem csupán a *van*-hoz, hanem az igék széles köréhez járulhat, ekkor tartjuk az igét HK-igének (vö. Szabolcsi 1992, lásd (30)). Ez utóbbi azért probléma, mert ezek az igék nem állandóan tartalmazzák a LÉTEZIK jelentést, hanem csak akkor, ha az egzisztenciális mondathoz hasonló, (30)-beli szerkezetben fordulnak elő. (31) mutatja a LÉTEZIK jelentés elvesztését más szerkezetekben a *süt* esetén.

- (29)a. *'Van 'kenyér.*
 b. *Tél / Hideg / Hó / Gyertyagyújtás van.*
 c. **'Kenyér van.*
 d. *KENYÉR van, nem KALÁCS.*

(30) *'Vettem 'kenyeret./'Sütöttem 'kenyeret./'Ettem 'kenyeret./'Érkezett 'kenyér.*

- (31)a. *Éppen sütöm a kenyeret.* – progresszív
 b. *Egy órán át sütöttem a kenyeret, de nem sült meg.* – folyamatos
 c. *Ropogósra sütöttem a kenyeret.* – befejezett

Javaslatom a következő.

- (32)i. A LÉTEZIK jelentést nem igei elem reprezentálja a magyarban, hanem egy testetlen LÉTEZIK igekötő.
 ii. A HK-szerkezetekben a LÉTEZIK jelentés-összetevőt nem az igék (az ún. HK-igék) jelentése tartalmazza, hanem az ige előtt álló zéró igekötő.
 iii. A *van* az egzisztenciális szerkezetekben is expletívum, mely a zéró LÉTEZIK igekötő megjelenítésére szolgál, ha erre más eleme a mondatnak nem alkalmas.

Tekintsük át a LÉTEZIK jelentés igekötői kategóriája mellett felhozható érveket.

1. Az igekötők többségéhez hasonlóan a LÉTEZIK jelentés is perfektivál (míg az igekötő nélküli, LÉTEZIK jelentést nem hordozó szerkezet folyamatos, vö. (33a-b)).²² Javaslatom annyiban rokon Bende-Farkaséval (Bende-Farkas

²² A (33)–(35) példákban a $\emptyset_{\text{LÉTEZIK}}$ szimbólum jelöli a feltételezett zéró igekötőt.

2002), hogy a határozottsági korlátozást mutató igék elemzésében ő egy tesztetlen perfektiváló elemet feltételez az igemódosítóban.

- (33)a. $\emptyset_{\text{LÉTEZIK}}$ -*Érkezett 'kenyér.* (bef.)
 b. *Éppen 'érkezett a 'kenyér.* (progr.)

2. A LÉTEZIK igekötő nem fordulhat elő más igekötővel együtt (lásd (34)). (Pontosabban lehet két igekötő, de csak az egyik lehet az ige előtt, vö. (36).)

- (34) * $\emptyset_{\text{LÉTEZIK}}$ -*Odaadtam 'kenyeret 'Marinak.*

3. Az igekötők többségéhez hasonlóan szemiproduktívan kombinálódik az igékkel. A HK-igék nyílt osztálya jelen javaslatban pont úgy definiálható, hogy a LÉTEZIK igekötős igék a HK-igék. Alkalmanként szokatlan igekötő+ige kombinációk is értelmezhetők, lásd a Szabolcsi-féle példát a (35)-ösben.

- (35) $\emptyset_{\text{LÉTEZIK}}$ -*Mostam 'magamnak egy 'autót.*

4. A LÉTEZIK igekötő egy tulajdonság típusú kifejezés. Folyamatot leíró igehez kapcsolódva – sok más igekötőhöz hasonlóan – a témaargumentum végállapotát jellemzi (ebből következően perfektivál, vö. 1. érv). A LÉTEZIK igekötős ige által leírt esemény olyan értelmezést nyer, hogy az ige által leírt folyamat eredményeképpen létezik a téma.

5. A egzisztenciális mondat állítmánya a LÉTEZIK igekötő. Szokatlannak tűnhet, hogy egy igekötő ige nélkül fordul elő, ám ha figyelembe vesszük Kádár (2009) érvelését, mely szerint az igekötők határozószó, azaz PP kategóriájúak, akkor azt kapjuk, hogy az egzisztenciális mondatok tulajdonképpen a határozós típus alesetét képezik. Azaz a határozókhöz hasonlóan az igekötők is lehetnek önmagukban állítmányok, pontosan ezek az igekötő+*van*-os szerkezetek, hiszen a *van* itt is csupán expletívum, például *Mindenünk odavan, Minden megvan, Ott van Tádé.*

6. A LÉTEZIK igekötő segítségével az egzisztenciális aspektus (például *Büntetett már meg a rendőr* vagy (36a)) 'volt már olyan, hogy' jelentése is megragadható, ha a LÉTEZIK tulajdonság értelmezési tartományát nem korlátozzuk az individuumokra (bár az eddigi példákban ilyen esetek szerepeltek), hanem kiterjesztjük az eseményekre is. Ha a LÉTEZIK igekötő egy individuum létezését állítja (például (29a), (30), (33a), (35) és (36b)), akkor kapjuk a határozottsági korlátozást mutató szerkezeteket, ha viszont az eseménnyelváltozó létezését állítja, akkor kapjuk az egzisztenciális aspektusú szerkezeteket. Ennek

alaján az egzisztenciális mondatokban a hátravetett igekötő jelenségére is egyszerű magyarázat adódik: mivel a LÉTEZIK igekötő áll az igemódosítói pozícióban, ha szerepel másik igekötő is a mondatban, az az ige mögé kényszerül.

(36)a. *'Hoztam már föl én is bort. Tudom, milyen fárasztó.*

b. *'Hoztam föl 'bort. (Ihatsz belőle.)*

Összefoglalva:

1. Csupasz NP pontosan akkor maradhat semleges mondatban az ige mögött, ha az igemódosítóban a LÉTEZIK igekötő áll. Valójában még az *'Olvastam újságot* mondat is lehet grammatikus vérumfókusz nélkül is, ha a LÉTEZIK igekötővel értelmezzük. Ekkor azt jelenti, hogy volt olyan újságotolvasási esemény, aminek én voltam az ágense.

2. A HK-igei jelentés kompozicionálisan jön létre a LÉTEZIK igekötőből és a csupán a 'cselekvés módja' jelentést hordozó igéből.

3. Az egzisztenciális mondatok tulajdonképpen a határozós típus alesetét képezik, az állítmány a LÉTEZIK igekötő.

Míg a *van* lexikális igeként való felfogása ellen azzal érveltem, hogy példa nélküli volna, hogy az állítmányt kötelező legyen elhagyni a *van*-t nem tartalmazó szerkezetekben, addig most magam javaslom, hogy a zéró igekötő lehet a mondat állítmánya. Nem ellentmondás ez? Nem, ugyanis az utóbbi esetben egy eleve zéró elem hordoz jelentést, míg az előbbiben egy jelentéssel bír, nem zéró formát hagyunk ki a mondatból. A zéró formák egy paradigmába illeszkedve azért képesek jelentést hordozni, mert a hiány felismerhető, és ezért jelentéssel ruházható fel. A befejezett mondatok esetében például a testes igekötő hiánya jelzi a zéró LÉTEZIK igekötő jelenlétét (ahogy az időjel hiánya jelzi a zéró jelenidőt). Ha viszont egy testes elemet elhagyunk (és nem elliptikus értelemben), az tulajdonképpen annak felel meg, mintha felcserélnénk a paradigma zéró elemével. Ez félreértéshez vezethet.

4.5. Igei állítmányú mondatok

A teljesség kedvéért röviden kitérek az igei állítmányokra is. Igei állítmányban is megjelenik a *van* múltidő feltételes módban (például *ment volna*). Ez az eset tökéletesen beleillik az elemzésembe figyelembe véve, hogy az igék sem vehetnek fel bármilyen morfémakombinációkat. Ha egynél több nem zéró jelet kellene viselniük, azaz testes idő- és testes módjelet is egyszerre, akkor szükség van a *van* megjelenésére, mely az egyik morfémat (a módjelet) „átveszi”. Ezekben a szerkezetekben nyilvánvalóan az expletívumként való elemzés az egyetlen lehetőség.

5. Összegzés

- A logikai alany és állítmány közötti kapcsoló elem – azaz a kopula – nem más, mint az egyeztetés. Nyelvileg nincs szükség a predikatív viszonyt külön jelölő elemre.
- Ezért tipológiailag jellemzően együtt jár a kopula elhagyhatósága azzal, hogy az adott kategóriájú logikai állítmányon megjelenhet-e inflexióstoldalék. (lásd Clark (1978), idézi Kádár (2006))
- A *van* azért tűnik kopulának bizonyos szerkezetekben, mert ő az egyeztető morfémák hordozója.
- Más szerkezetekben a *van* azért tűnik létigének, mert a testetlen LÉTEZIK ige kötőt testesíti meg.
- A LÉTEZIK jelentés leválasztása a HK-igékről egyszerűsíti a lexikont és „kompozicionálisabbá” teszi a szintaxist és a szemantikát.
- A javaslat egységes keretben kezeli a *van*-os mondatok összes típusát.

Hivatkozások

- Abelard, Peter 1956. *Dialectica*. In L. M. de Rijk (szerk.) *Petrus Abaelardus: Dialectica*. Assen, Van Gorcum.
- Adger, David – Gillian Ramchand 2003. Predication and equation. *Linguistic Inquiry* 34. 325–360.
- Alberti Gábor – Medve Anna 2002. *Generatív grammatikai gyakorlókönyv I–II*. Pécs, Janus/Books.
- Arisztotelész 1938. De Interpretatione, ed. H. P. Cooke – Hugh Tredennick (szerk.) *Aristotle: Categories. On Interpretation. Prior Analytics* (Loeb Classical Library No. 325). Cambridge, London.
- Bartos Huba 2000. Az inflexióstoldalékok szintaktikai háttere. In Kiefer Ferenc (szerk.) *Strukturális Magyar Nyelvtan 3. Morfológia*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 653–762.
- Barwise, Jon – Robin Cooper 1981. Generalized quantifiers and natural language. *Linguistics and Philosophy* 4. 159–219.
- Bende-Farkas, Ágnes 2002. *Verb-Object Dependencies in Hungarian and English: A DRT-Based Account*. PhD disszertáció.
- Bowers, John 1993. The syntax of predication. *Linguistic Inquiry* 24. 591–656.
- Bowers, John 2001. Predication. In Mark Baltin – Chris Collins (szerk.) *The Handbook of Contemporary Syntactic Theory*. Oxford, Blackwell. 299–333.

- Chierchia, Gennaro 1985. Formal semantics and the grammar of predication. *Linguistic Inquiry* **16/3**. 417–443.
- Chierchia, Gennaro – Raymond Turner 1988. Semantics and property theory. *Linguistics and Philosophy* **11**. 261–302.
- Citko, Barbara 2008. Small clauses reconsidered: Not so small and not all alike. *Lingua* **118**. 261–295.
- Clark, Eve V. 1978. Locationals: existential, locative and possessive constructions. In Joseph H. Greenberg (szerk.): *Universals of Human Language 4: Syntax*. Stanford, Stanford University Press. 85–126.
- den Dikken, Marcel 2006 *Relators and Linkers: The Syntax of Predication, Predicate Inversion, and Copulas*. Cambridge, MA, The MIT Press.
- É. Kiss, Katalin 1981. Structural relations in Hungarian, a „free” word order language. *Linguistic Inquiry* **12/2**. 185–213.
- Fiengo, Robert – Robert May 1994. *Indices and Identity*. Linguistic Inquiry Monograph. Cambridge, MA, The MIT Press.
- Hajdú Péter 1968. *Chrestomathia Samoiedica*. Budapest, Tankönyvkiadó.
- Hetzron, Robert 1970. Nonverbal sentences and degrees of definiteness in Hungarian. *Language* **46/4**. 899–927.
- Higgins, Roger 1973. *The Pseudo-Cleft construction in English*. PhD disszertáció. MIT. Published by New York: Garland Press, 1979.
- Kádár Edith 2006. *A kopula és a nominális mondat a magyarban*. PhD disszertáció. Cluj-Napoca, Babes–Bolyai University.
- Kádár, Edith 2009. Adverbial versus adjectival copula constructions In Katalin É. Kiss (szerk.) *Adverbs and Adverbial Adjuncts at the Interfaces*. Berlin, Mouton de Gruyter. 171–196.
- Kálmán László 2001. *Magyar leíró nyelvtan*. I. *Mondattan* Budapest, Tinta Kiadó.
- Kenesei István 2000. Szavak, szófajok, toldalékok. In Kiefer Ferenc (szerk.) *Strukturális Magyar Nyelvtan 3: Morfológia*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 75–136
- Komlósy András 1989. Fókuszban az igék. *Általános nyelvészeti tanulmányok* **17**. 171–182.
- Komlósy András 1992. Régensek és vonzatok. In Kiefer Ferenc (szerk.) *Strukturális magyar nyelvtan 1: Mondattan*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 299–527.
- Maienborn, Claudia 2003. A discourse-based account of Spanish ser/estar. *Linguistics* **43/1**. 155–180.

- Moro, Andrea 1988. Per una teoria unificata delle frasi copulari. *Rivista di Grammatika Generativa* **13**. 81–110.
- Moro, Andrea 1997. *The raising of prediCates: Predicative Noun Phrases and the Theory of Clause Structure*. Cambridge University Press.
- Nádasdy Ádám 2006. Ott a farka. *Magyar Narancs* 2006/08/03.
- Partee, Barbara 1987. Noun phrase interpretation and type-shifting principles. In Jeroen Groenendijk – Dick de Jongh – Martin Stokhof (szerk.) *Studies in Discourse Representation Theory and the Theory of Generalized Quantifiers*. Dordrecht, Foris. 115–143.
- Peredy Márta 2008a. *A határozott névelő mint fókuszpartikula, a határozott névelő mint kopula* c. doktori szeminárium handoutja. MTA Nyelvtudományi Intézet.
<http://www.nytud.hu/oszt/elmnyelv/peredy/azonositoallitasok.pdf>
- Peredy Márta 2008b. *Prezentáló szerkezetek* c. előadás handoutja. A magyar nyelvészeti kutatások újabb eredményei c. konferencia. Cluj Napoca (Kolozsvár).
<http://www.nytud.hu/oszt/elmnyelv/peredy/letigetescsupasznp.pdf>
- Peredy, Márta 2009. Obligatory adjuncts licensing Definiteness Effect constructions. In Katalin É. Kiss (szerk.) *Adverbs and Adverbial Adjuncts at the Interfaces*. Berlin, Mouton de Gruyter. 197–229.
- Pereltsvaig, Asya 2001. *On the nature of intra-clausal relations*. PhD disszertáció. McGill University.
- Piñón, Christopher 2008. Verbs of creation. In Johannes Dölling – Tatjana Heyde-Zybatov – Martin Schäfer (szerk.) *Event Structures in Linguistic Form and Interpretation*. Mouton de Gruyter, 493–522.
- Russell, Bertrand 1919. *The Philosophy of Mathematics*. London, Allen and Unwin.
- Szabolcsi, Anna 1984. From the Definiteness Effect to Lexical Integrity. *Groningen Arbeiten zur Germanistischen Linguistik* **24**. 178–218.
- Szabolcsi Anna. 1992. *A birtokos szerkezet és az egzisztenciális mondat*. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Varga László 1979. Az ellentéti hangsúly különleges helye. *Magyar Nyelv* **75**. 332–334.
- Zaring, Laurie 1996. Two BE or not two BE: Identity, predication and the Welsh copula. *Linguistics and Philosophy* **19**. 103–142.